

Vigasság

MÁLNA ANDRÁS ALAJOS ÉLETE ÉS CSELEKEDETEI

Orbán János Dénes

Málna András Alajos varangyosgölöncséri tanítómester és polihisztor epeg a századforduló esztendejében született, Varangyosgölöncsén. Tizennyóc esztendő volt, mikor katonának elvitték, mire hazáért, a hazáját az oláh elvette. Udvarhelyen járt a képzőbe, s így lett tanító, de ennél többre es érzett hivatást, történet- és naplóiírásra, néprajzi gyűjtésre, s legfőképpen arra, hogy népével a világirodalmat megismertesse. Málna András Alajos ugyan anyanyelvén kívül csak magyarul beszélt, s annyit oláhlul, amennyivel el tudta küldeni őket valahová, de magyarból aztán irtó jól tudott székelyre fordítani, s magyarra le vót fordítva sok minden.

Mivel a túlbeszélést, a nyeletlenkedést s a hülyeséget nem szerette, általában át es dógozta és meg es kurtította a műveket, hogy csak a lényeg maradjon a tanuló gyermekeknek s leányoknak. S úgy dógozta át, hogy egyszerre értsék s tanuljanak belőle rendet. Rend legyen aztán! – ez vót Málna András Alajos jeligeje az életiben.

Mivel délceg, erős ember vót, a második háborúban es elvitték katonának, a vége felé – Horthy Miklós –, de ment es szívesen, hogy nehogy úgy járjon, mint az elsőben, hogy hazament, s az oláhé vót a haza. De úgy járt, esment.

S alig ért haza, már jött az orosz, s Szibériába elvitte. Dógoztatták, de bírta, csak a hőségre panaszkodott néha, s alig várta, hazaérhessen a jó hús Székelyországba. Haza es engedték, kilenc esztendő múlva, s addig az összes földjét a kollektív elvette, s a haragosa a feleségét. Sajnálta es erőssen a földet.

Mit tehetett, folytatta a munkáját, de a száját fogni nem bírta, s szidta az oláht meg a kommunistákat mindenhol. S a fosküpi a Szekunak megmondta, s bevitték s meghutyuruzták, de erössen. Kijött, s folytatta, akkor aztán megint bevitték, s még erössen eltángálták a szerencsétlent. Na, akkó már hallgatott, de irt levelet a Szabad Európa Rádióknak, hogy őt elnyomják s tángálják, de hiába, met ő még a Bibliát es lefordította már székelyre, s abban megaszonta, milyen nyelven beszél a Sátán, s hogy hívják a fővárost, ahol székel. A rádió bé es mondta, jött es azonnal a Szeku, s fel es csomagoltak mindent, amit a házbán találtak, a Székely Bibliát s a naplóit s minden egyéb munkáját, s azokat örökre elrekkentették. S Málna András Alajost a Deltába elvitték, hogy vágja a nádat.

Vágta es három esztendeig s akkor hazaengedték. S haza se ért jóformán, egy bálba elment, hogy vigadjon cseppet a sok keserűség után. Lett is akkora vigasság, hogy Szeredáig hallatszott a székely himnusz s az *Ott ahol zúg az a négy folyó* s a *Vigadott az oláh tizennyócbán*, s a Szeku esment jött, s soha senki Málna András Alajost többé nem látta.

Fordítói, történetírói munkásságából csak az a néhány oldal maradt meg, amit a Szabad Európa Rádióknak eljuttatott: a *Micimackó* székely változata (*Misimackó*), *A kis herceg* átültetésének egy töredéke, a Hóféhérke székely verziója (*Hóféhérnépecske*) es a *Székely Biblia* első paszuszusai (*A gányolás könyűje*). Ezek is bizonyítják, micsoda bűhnagy veszteség érte a székely kultúrát azzal, hogy a Szeku elrekkentette Málna András Alajos életművét.

A rendszerváltás után szü-

lőfalujában róla neveztek el a kultúrotthont. Domborművet is akartak készíteni a tiszteletére, mely a tanítómestert es átköltésének főhősét, az agyargó Misi-mackót ábrázolta volna, amint két hatalmas kacorbicskával kergetnek egy bocskorost, míg felettük egy kétféjú ülü a csőriben tartja a *Székely Bibliát*.

Sajnos a műalkotás elkészítését sem a román, sem a magyar kultuszminisztérium nem támogatta.

SZÉKELY MŰFORDÍTÁS

A kerge szű

Charles Bukowski: *The Laughing Heart*English / Hungarian / Siculus version
angol / magyar / székely verzió

The Laughing Heart

your life is your life
don't let it be clubbed into dank submission.
be on the watch.
there are ways out.
there is light somewhere.
it may not be much light but
it beats the darkness.
be on the watch.
the gods will offer you chances.
know them.
take them.
you can't beat death but
you can beat death in life, sometimes.
and the more often you learn to do it,
the more light there will be.
your life is your life.
know it while you have it.
you are marvelous
the gods wait to delight
in you.

A nevető szív

a te életed az a te életed
ne hagyd hogy beadja a nyirkos unalmast.
állj a vártán.
vannak kiutak.
fény is ég valahol.
nem túl nagy fény de
a sötétségre ráver.

állj a vártán.
az istenek új esélyt kínálnak neked.
ismerd meg őket.
vedd át azokat.
nem versz rá a halálra,
de életed folyamán néha ráversz.
és minél gyakrabban összejön
annál erősebb lesz a fény.
a te életed az a te életed.
ismerd meg addig amíg a tiéd.
csodás vagy
az istenek várják hogy gyönyörre gyűljanak
benned.

A kerge szű

a te életed faluja az a te életed faluja.
ne mánhagyd hogy belégübüljék
abba alusztos nyüves földbe.
nyisd ki a gülü szemeidet.
mindig van egy alszeg meg egy felszeg
mindig ég Márisnál a lámpa.
lehet hogy olyan amilyen
de a setétségnél sej de jobb azétt.
nyisd ki a gülü szemeidet.
az istenek mindig guruzsmálnak valamit.
igyál velük jó háziszóttest
kecmeregj velük.
Durumót nem tudod elagyabugyálni
de ne nyeletlenkedj a kopjafával – ráér.
minél többet monyókolsz
annál tovább ég Márisnál a lámpa.
a te életed faluja a te életed faluja
az a tied el nem szedik tőled.
olyan szép vagy mint egy szentsimoni hagyma.
az istenek várják hogy valaki tőccsön
s legyen mán egy csepp guruzsma ejszen.

MÁLNA ANDRÁS ALAJOS fennmaradt műveit Orbán János Dénes teszi közzé az *Alkalmi mesék idegbeteg fölötteteknek* (1. kiadás: Erdélyi Híradó, Kolozsvár, 2012; 2. kiadás Athenaeum, Budapest, 2014) valamint *Véres képeslap Erdélyből* (Előretolt Helyőrség Íráskadémia, Budapest, 2018) című könyveiben.

kritika

HOGYAN LESZ MORDORBÓL TÜNDÉRORSZÁG?

Sántha Attila

Nem ajánlatos Orbán János Dénes újabb szépprózáit tartalmazó, Véres képeslap Erdélyből című kötetét kézbe venni. Nem, mert az ember hagy asszonyt, pereputtyot, csapot és papot, s addig le nem teszi, míg ki nem olvasta, fel nem falta azt.

Hessegtessem el az olvasók egy másik részét is: a könyvet nem ajánlom azoknak, akik a lét mélysége milyenségének metafizikai szintjeit próbálnák megfejteni az olvasás, eme intellektuális időtöltés által. Ám annál inkább kínálom, székely szóval élve tésztalom azoknak, akik hajlandók belezuhanni egy nyüüregbe, és felfedezni

egy új világot, mint Alice Csodaországot.

És micsoda világot! Abban, ahogyan Orbán János Dénes leírja a mord székely tájat, ott van Jókai Mór tájleírásainak párlata, legalább olyan magas szinten, mint *Az aranyemberben* a Vas-kapu vagy a Senki szigetének megjelenítése. Imígyen vezet be minket OJD a félelmetes és eg-

zotikus székely világba: „Micsoda, micsoda hely! Zordon, hitvány, bűhnagy hegyekkel van teli, melyek oly meredek, hogy a juhokat kötéllel kell leereszteni legelni a hegyoldalon. Sűrű, rusnya fenyvesek meredeznek a nagy bűdös semmibe”.

Amikor már úgy éreznék, ezt ennél érzékletesebben nem is lehetne kifejezni, következik a ráadás: „De miféle népek lakják Gölöncsért? Kik azok, akik ily zordon környéket választottak hazájukul? Ők a hírhedt csíki székelyek. Termetük szálkás és izmos, mellük szőrös, szemük vér-

ben forog, zsebükben beretvaéles bicska, övükben fejsze. Aztán a férfiakról ne is beszéljünk...” Úgy nő ki a humor a zord fenségből,

hogy az olvasó vagy hallgató esik le a székről a röhögéstől.

A szerző agya mindegyre beindul, például, ha gyermekszülésről van szó, akkor legkevesebb nyolccal számol, szeret rabelais-i túlzásokba esni, és ezt szép alaposan ki is fejti: „Nincs nap, hogy a korcsomában meg ne szűrnának valakit. Ha egy bálon vagy lagzin véletlenül nincs bicskázás, úgy kötelező megismételni a mulatságot. A gölöncséri asszony nyolc-kilenc gyermeket szül, úgy van ez kiszámolva: egy a pataknak,

(folytatás a 3. oldalon)